

MİLLETLERARASI KUKLA VE GÖLGE OYUNLARI BİRLİĞİ (UNİMA) TÜRKİYE MİLLÎ MERKEZİ

Mevlüt ÖZHAN

Çok eski bir geçmişe sahip olan kukla tiyatrosu geleneği dünyanın her yerinde zaman zaman zor anlar yaşamıştır. Sanatçıları ekonomik ve siyasi baskılar görmüş, oyunları yasaklanmış ama yine de kukla tiyatrosu yaşatılmaya çalışılmıştır. Kukla tiyatrosunun geliştirilmesi amacıyla değişik ülkelerde uğraş veren sanatçılar, işbirliği yapıldığı takdirde sanatın gelişimine daha çok katkıda bulunacaklarını düşünerek bir birlik kurma kararını alırlar. Kuklacılık sanatıyla ilgilenen sanatçı, bilim adamı, araştırmacı, uzman, yazar ve teknisyenler toplanarak Union Internationale de la Marionette kısaltılmış adı UNİMA (Uluslararası Kukla Oyunu Birliği) yı kurarlar

UNİMA; Kukla sanatıyla ulusların birbirlerini tanımalarına hizmet etmek, dostluk ve kardeşliği pekiştirerek barış içerisinde bir arada yaşamalarını, kukla sanatıyla ilgilenen sanatçı, araştırmacı, uzman, yazar, bilim adamı ve teknisyenlerin birbirleriyle bilgi alışverişinde bulunmalarını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Merkezi Fransa'nın CHARLEVILLE kentinde bulunan UNİMA'ya Türkiye uzun süre üye olamamıştır. Nedeni de UNİMA Türkiye Milli Merkezi'nin kurulamayışıdır. Dünyanın elliye yakın ülkesinde milli merkez, kırka yakın ülkesinde de temsilcilikler düzeyinde teşkilatlanmış UNİMA uzun yıllar ülkemizde de temsilcilik düzeyinde çalışmıştır. O ülkeden bir sanatçının ülkedeki kukla sanatıyla ilgili gelişmeleri merkeze bildirmesi, merkez kanalıyla da diğer ül-

kelerdeki gelişmeleri de kendi ülkesinde duyurması şeklindeki temsilcilik olayı pek sağlıklı yürümemiştir.

Zengin ve köklü bir kukla geleneği ile gölge oyunu geleneğine sahip olan Türkiye'nin UNİMA içerisinde yer almasının yararı uzun yıllar tartışılmış ama bir türlü olumlu çalışmalar yapılmamıştır. Türkiye'nin UNİMA Milli Merkezi'ni kurarak UNİMA'ya üye olmasını ülkemizdeki gölge ve kukla tiyatrosu geleneğini bilen yabancı dostlarımız daha çok istemişlerdir.

Konu Kültür Bakanlığı'na 23-27 Ekim 1982 tarihleri arasında Ankara'da toplanan I. Milli Kültür Şurası'nda ele alınarak UNİMA Türkiye Milli Merkezi'nin kurulması konusunda çalışmalara başlanması tavsiye edilmiştir.

Çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleştirilemeyen kuruluş çalışmaları, 1988 yılında Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı (Şimdiki adı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü) nin çalışmaları üstlenerek yürütmesiyle sonuca ulaşmıştır. UNİMA Türkiye Milli Merkezi 27.09.1990 tarih ve 90-1013 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 2908 sayılı Dernek Kanunu'nun 11. maddesine göre kurulur. Türk Kukla ve Gölge Oyunu sanatlarının yurt içinde ve yurt dışında, diğer milletlerin Kukla ve Gölge Oyunlarını da ülkemizde tanıtarak, bu sanatların araştırılmasını, geliştirilmesini, korunmasını ve yaşatılmasını sağlamak amacıyla kurulan merkez Dr. Tekin ÖZERT-

MEN, Tuncay TANBOĞA ve şahsımdan oluşan geçici yönetim kuruluyla çalışmalarına başlar. Üye kayıtlarının yansısı 9-12 Ekim 1991 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen "5. Geleneksel Türk Tiyatrosu Festivali'nin organizasyonunun Kültür Bakanlığı ve Anadolu Folklor Vakfı'yla birlikte gerçekleştirir. 14 Eylül 1991 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurulda Prof. Dr. metin AND, Dr. Tekin ÖZERTMEN, Tuncay TANBOGA, Taccettin DİKER ve şahsım yönetim kurulu-na seçilir. Prof. Dr. Metin AND başkanlığa getirilir. Aynı yönetim 13 Mart 1993 tarihinde yapılan genel kurulda da oy birliği ile seçilir.

Kuruluşundan bu yana kısa bir süre geçmesine rağmen UNİMA Türkiye Milli Merkezi Kukla ve Gölge oyunumuzun yurt içi ve yurt dışında tanıtımı sanatçıların haklarının savunulması, sanatın geliştirilmesi, yaygınlaştırılması amacıyla birçok çalışmaları gerçekleştirmiştir. Kültür Bakanlığının katkısı ve üye aidatlarıyla henüz bir mekandan yoksun olan, emekten Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğündeki bir odadan yararlanmaya çalışan milli merkezin bugüne kadar gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmek üzere çaba harcadığı etkinlikleri kısaca aktarmak istiyorum.

1- 9-12 Ekim 1990 yılında Antalya'da düzenlenen "5. Geleneksel Türk Tiyatrosu Festivali", 13-15 Aralık 1993 tarihleri arasında Kırşehir ve Aksaray illerinde düzenlenen "Uluslararası Kukla ve Gölge Oyunları Festivali" 15-20 Kasım 1993 tarihleri arasında Bursa'da düzenlenen "Bursa Milli Karagöz Festivali"nin organizasyonunda görev almıştır.

2- UNİMA Genel Merkezine üye olmuştur.

3- Kültür Bakanlığı ile işbirliği yap-

arak sanatçılara eğitim semineri düzenlemiştir. 1994 yılında da Bursa ve İstanbul'da Karagöz çıraklık eğitim semineri düzenlemeyi planlamıştır.

4- Geleneksel tiyatro sanatçılarının özel tiyatrolara yardım yönetmeliği çerçevesine alınmaları için girişimlerde bulunmuştur. Bu konuyu sürekli gündemde tutarak sonuç olmaya çalışmaktadır.

5- Geleneksel Türk Tiyatrosu'na emeği geçen ve ebediyete ulaşan Hayali Küçük Ali, Ragıp TUĞTEKİN, Talat DUMANLI, İsmail DÜMBÜLLÜ, Nevzat AÇIKGÖZ, gibi sanatçılar için anma törenleri düzenlenmektedir.

6- YÖK'e bir yazıyla başvurularak Üniversiteler ve Yüksek Okullar'daki konservatuvarlar ile Tiyatro bölümlerinde geleneksel Türk Tiyatrosu konularında teorik ve uygulamalı dersler konulması talep edilmiştir.

7- Yurt dışındaki Kukla sanatıyla ilgili çalışmaları ve gelişmeleri kendi sanatçılarımıza, yurt içindeki çalışmaları da UNİMA Merkezi ile diğer UNİMA Merkezlerine bildirmektedir.

8- Dünyanın birçok ülkesinde yapılan festivallerden sanatçılarımızı haberdar etmekte, resmi kurumlarla işbirliği içerisinde sanatçılarımızın bu festivallere katılmalarını sağlamaktadır.

Bunların dışında sürekli Karagöz ve Kukla gösterilerinin yapılması için yer temini, geleneksel tiyatro müzesi açılması, Arşiv ve Kütüphane oluşturulması konusundaki girişimler sürdürülmektedir.

UNİMA Türkiye Milli Merkezi'nin daha sağlıklı çalışabilmesi için maddi desteğe, müstakil bir yere ihtiyacı bulunmaktadır. Özellikle maddi sorununu çözemediği zaman daha büyük çalışmalar yapacaktır.